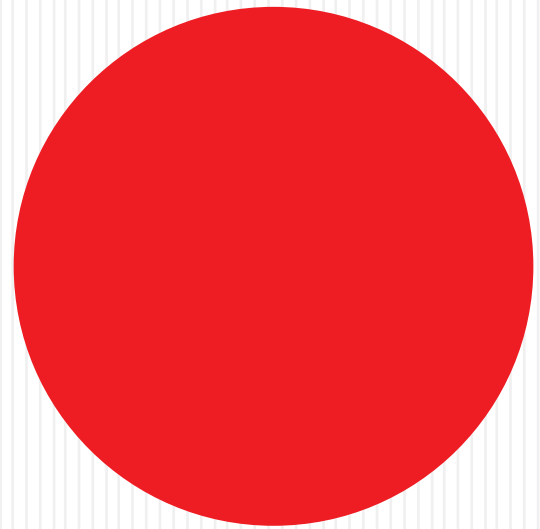

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

کتاب کار و تمرین مطالعات اجتماعی

پایه نهم

دوره اول متوسطه

مواد مقيميان
سيد هاشم موسوي (رسولي)
محمد (ضائي)

سرشناسه	: مقیمیان، جواد، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: کتاب کار و کمک آموزشی مطالعات اجتماعی پایه نهم (دوره اول متوسطه)
مشخصات نشر	: مشهد: آفرنگ شرق، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی). ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۷۳-۳۲-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیپای مختصر
شناسه افزوده	: موسوی رسولی، سید هاشم، ۱۳۵۲ -
شناسه افزوده	: رضائی، محمد، ۱۳۵۳ -
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۸۲۸۹۸۸

کتاب کار و تمرین مطالعات اجتماعی پایه نهم (دوره اول متوسطه)

عنوان کتاب	: کتاب کار و تمرین مطالعات اجتماعی نهم (دوره اول متوسطه) روییک
مؤلفین	: اجتماعی: جواد مقیمیان جغرافیا: سید هاشم موسوی رسولی تاریخ: محمد رضائی
ویراستاران علمی	: ناصر رستمی، صدیقه احمدی، الهام احتشام شهابی، حمید مظلومی مقدم
ناشر	: آفرنگ شرق
گرافیک و صفحه آرایی	: فهیمه تقوی فر
چاپ و صحافی	: موسسه فرهنگی و هنری خراسان
نوبت چاپ	: اول ۱۳۹۶
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۷۳-۳۲-۷
شمارگان	: ۳۰۰۰ جلد
قیمت	: ۱۴۰۰۰ تومان

کتاب بی روییک

پخش مرکزی: مشهد، شهرک طالقانی، ارغوان ۱۴ پلاک ۵۸
جواد رمضانی کارشک ۰۹۱۵۳۱۹۳۷۵۵
www.ketab.ir/afrangsharh

مراکز فروش

۱. جواد مقیمیان: ۰۹۱۵۸۰۶۱۳۶۴
۲. سید هاشم موسوی رسولی: ۰۹۱۲۲۴۲۲۷۵۵
۳. محمد رضائی: ۰۹۱۵۳۲۴۳۴۹۴

فهرست

- درس اول: گوی آبی زیبا ۵
- درس دوم: حرکات زمین ۱۱
- درس سوم: چهره زمین ۱۸
- درس چهارم: آب فراوان، هوای پاک ۲۳
- درس پنجم: پراکندگی زیست بوم های جهان ۳۰
- درس ششم: زیست بوم ها در خطرند ۳۵
- درس هفتم: جمعیت جهان ۴۰
- درس هشتم: جهان نابرابر ۴۶
- درس نهم: ایرانی متحد و یکپارچه ۵۲
- درس دهم: اوضاع اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی ایران در عصر صفوی ۵۸
- درس یازدهم: تلاش برای حفظ استقلال و اتحاد سیاسی ایران ۶۴
- درس دوازدهم: در جست و جوی پیشرفت و رهایی از سلطه خارجی ۷۲
- درس سیزدهم: انقلاب مشروطیت؛ موانع و مشکلات ۷۸
- درس چهاردهم: ایران در دوران حکومت پهلوی ۸۶
- درس پانزدهم: انقلاب اسلامی ایران ۹۳
- درس شانزدهم: ایران در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی ۱۰۱
- درس هفدهم: فرهنگ ۱۰۶
- درس هجدهم: هویت ۱۱۲
- درس نوزدهم: کارکردهای خانواده ۱۱۹
- درس بیستم: آرامش در خانواده ۱۲۵
- درس بیست و یکم: نهاد حکومت ۱۳۳
- درس بیست و دوم: حقوق و تکالیف شهروندی ۱۳۹
- درس بیست و سه: بهره وری چیست؟ ۱۴۶
- درس بیست و چهار: اقتصاد و بهره وری ۱۵۱
- آزمون پیشنهادی نوبت دوم ۱۵۸

دعای مطالع

اَللّٰهُمَّ اَخْرِجْنِيْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْوَهْمِ

* خداوندا مرا خارج کن از تاریکی وهم

وَ اَكْرِمْ نِيْ بِنُورِ الْفَهْمِ

* کرامت ده مرا از روشنی دانش و فهم

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا اَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

* خداوندا به روی ما گشا درهای رحمت

وَاَنْشُرْ عَلَيْنَا خَزَائِنَ عُلُوْمِكَ

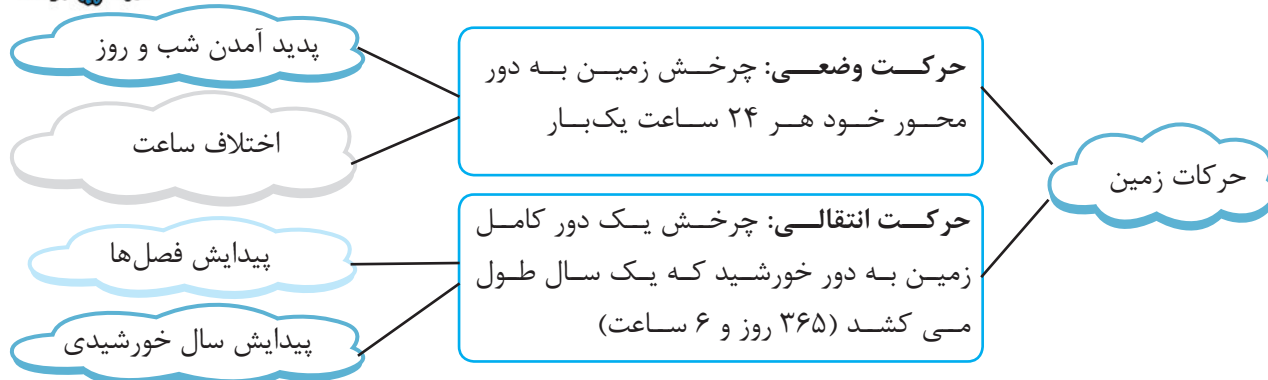
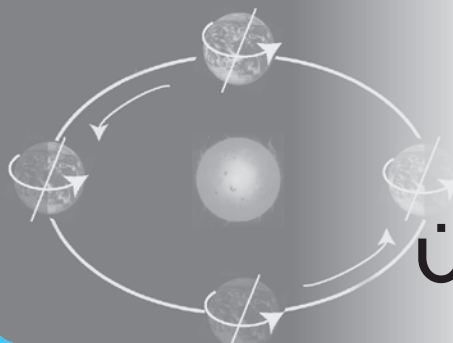
* بگستر گنج دانش‌های خود بر روی امت

بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

* به لطفت مهربان‌تر از تمام مهربانان

درس ۲

حرکات زمین

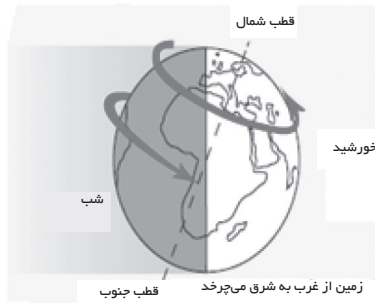

الف) حرکت وضعی: زمین در هر ۲۴ ساعت یک بار به دور محور خود می چرخد، که به آن **حرکت وضعی** می گویند. **پدید آمدن شب و روز:** زمین روشنایی خود را از نور خورشید می گیرد. نیمی از زمین که رو به خورشید است روز و روشن، و نیمی دیگر، شب و تاریک است.

هر روز خورشید از سمت مشرق طلوع می کند. هنگام ظهر، خورشید بالای سر ماست و هنگام عصر رفته رفته به سمت مغرب حرکت می کند. به این جابه جایی خورشید در آسمان **حرکت ظاهری** می گویند. در واقع، خورشید

جابه‌جا نمی‌شود بلکه زمین می‌چرخد و نقاط مختلف کره زمین پی‌درپی در مقابل خورشید قرار می‌گیرند.

زمین از غرب به شرق می‌چرخد. کشورهایی که در شرق ایران قرار دارند، زودتر از ما طلوع خورشید را می‌بینند مانند: ژاپن، چین، هند. ولی کشورهایی که در غرب ایران هستند دیرتر از ما طلوع خورشید و ظهر را می‌بینند مانند: ترکیه، عربستان

اختلاف زمان در مناطق مختلف زمین: نتیجه حرکت وضعی زمین، پدید آمدن شب و روز و اختلاف ساعت است. وقتی نیمه‌ای از زمین در مقابل خورشید قرار می‌گیرد، ساکنان تمام نقاطی که روی یک نصف النهار قرار دارند، در یک زمان خورشید را در آسمان مشاهده می‌کنند. وقتی خورشید درست روی نصف النهار مبدأ قرار می‌گیرد، در همه شهرهایی که روی این نصف النهار (از شمال اروپا تا جنوب آفریقا) قرار گرفته‌اند، هنگام ظهر است. در همین حال، مردم کشورهایی که در شرق گرینویچ قرار دارند، خورشید را زودتر دیده‌اند و بنابراین، از ظهرشان گذشته است. به عکس، در کشورهایی که در غرب نصف النهار گرینویچ قرار دارند، چند ساعت به ظهر مانده است.

انواع ساعت } ۱. ساعت واقعی
2. ساعت رسمی

۱. **ساعت واقعی:** مبنای زمان واقعی، موقعیت خورشید در آسمان است.

مشکلات استفاده از ساعت واقعی: از این ساعت نمی‌توان در زندگی روزانه استفاده کرد. استفاده از زمان واقعی موجب بروز مشکلاتی در دو شهر مجاور در یک کشور، که روی یک نصف النهار قرار ندارند و ساعت‌های مختلفی دارند، می‌شود. مانند: تعیین قرارهای ملاقات، زمان باز و بسته شدن اداره‌ها و مغازه‌ها و برنامه حرکت قطارها و هواپیماها.

چگونگی به وجود آمدن ساعت رسمی: حدود ۱۴۰ سال پیش، در یک کنفرانس بین‌المللی، کشورها توافق کردند که به جای ساعت واقعی از ساعت رسمی استفاده کنند و به این ترتیب، زمان رسمی به وجود آمد.

۲. **ساعت رسمی:** کره زمین برای آنکه یک دور یا ۳۶۰ درجه به دور محور خود بچرخد، ۲۴ ساعت وقت لازم دارد. پس اگر ۳۶۰ درجه محیط کره زمین را به ۲۴ قاچ تقسیم کنیم، هر یک از قاچ‌ها ۱۵ درجه پهنا دارد و یک ساعت را به خود اختصاص می‌دهد. بنابراین، همه نصف النهارهایی که داخل یک قاچ قرار گرفته‌اند، به طور توافقی ساعت یکسانی دارند.

در برخی از کشورهای وسیع، مانند چین، چند ساعت رسمی وجود دارد. مردم این کشورها، هرگاه از شرق به غرب یا برعکس مسافرت می‌کنند، مجبورند ساعت خود را عقب یا جلو بکشند. ایران با آنکه در بیشتر از یک قاچ گسترده شده از یک ساعت پیروی می‌کند.

هر قاچ، ۱۵ درجه است و یک نصف النهار مرکزی دارد.

ب) حرکت انتقالی: چرخش یک دور کامل زمین به گرد خورشید، یک سال طول می‌کشد که به آن حرکت انتقالی می‌گویند. مدار زمین، بیضی شکل است و زمین با سرعت میانگین ۳۰ کیلومتر در ثانیه، این مسیر را می‌پیماید.

انواع سال

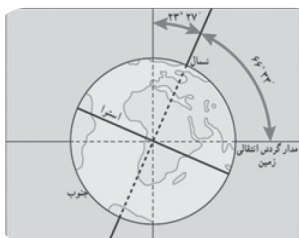
۱. سال خورشیدی ۳۶۵ روز و ۶ ساعت ۲. سال رسمی ۳۶۵ روز ۳. سال کبیسه ۳۶۶ روز

سال خورشیدی: مدت زمان واقعی یک دور کامل گردش زمین به دور خورشید، ۳۶۵ روز و ۶ ساعت است.

سال رسمی: در تقویم‌ها سال را ۳۶۵ روز در نظر می‌گیرند که ۶ ساعت از سال خورشیدی کوتاه‌تر است.

سال کبیسه: برای جبران کسری ۶ ساعت سال رسمی از سال خورشیدی، هر ۴ سال یک روز به سال رسمی اضافه می‌شود. (ساعت $24 \times 4 = 96$) سال ۳۶۶ روزه را سال کبیسه می‌نامند.

مایل بودن محور قطب‌ها: محور قطب‌ها بر سطح مدار گردش انتقالی زمین، مایل است. به دلیل همین تمایل، زاویه تابش آفتاب در طول سال تغییر می‌کند.

نتایج مایل بودن محور قطب‌ها

۱. تغییر زاویه تابش خورشید ۲. نامساوی بودن طول روز و شب ۳. به وجود آمدن فصل‌های مختلف

پیدایش فصول

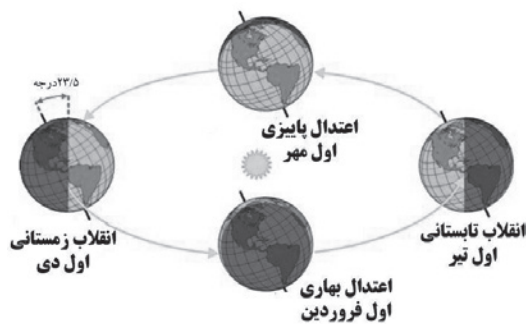
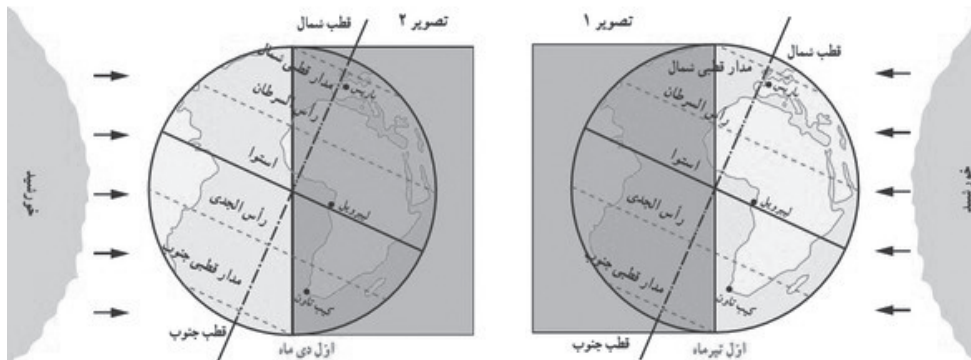
انقلاب تابستانی: در اول تیرماه، خورشید در نیمکره شمالی به مدار رأس‌السرطان به طور عمودی می‌تابد. در این زمان منطقه وسیع‌تری از نیمکره شمالی زمین در معرض نور خورشید قرار می‌گیرد. در نتیجه، طول روزها از شب‌ها بیشتر است. در این هنگام که طولانی‌ترین روز (اول تیر ماه) در نیمکره شمالی است و به آن «انقلاب تابستانی» می‌گویند، فصل تابستان آغاز می‌شود.

هنگام انقلاب تابستانی در نیمکره شمالی، خورشید در نیمکره جنوبی به مدار رأس‌الجدی به طور مایل می‌تابد. در نتیجه طول شب‌ها بیشتر از طول روزها است و فصل زمستان آغاز می‌شود.

انقلاب زمستانی: در اول دی ماه، خورشید به مدار رأس‌الجدی در نیمکره جنوبی عمود می‌تابد. هم‌زمان در نیمکره شمالی بخش کم‌وسعت‌تری از کره زمین تابش خورشید را دریافت می‌کند و روزها کوتاه‌تر از شب‌هاست.

نتیجه، در نیمکره شمالی اول دی کوتاه‌ترین روز سال است که به آن «انقلاب زمستانی» می‌گویند. در این روز، فصل زمستان آغاز می‌شود؛ در حالی که در همین زمان، در نیمکره جنوبی فصل تابستان آغاز شده است.

اعتدالین (اعتدال بهاری و پاییزی): در دو موقع از سال یعنی اول بهار و اول پاییز، درازی روز و شب برابر می‌شود؛ یعنی مسیری که منطقه روشن زمین می‌پیماید با مسیر منطقه تاریک برابر است. به این دو زمان «اعتدالین» می‌گویند.

در مناطق مجاور استوا مسیر پیموده شده در دو منطقه تاریک و روشن همواره یکسان است و در نتیجه طول روز و شب همواره مساوی است.

جملات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.

- محور قطبها بر سطح مدار گردش انتقالی زمین، است.
- یک دور کامل زمین به گرد خورشید، یک سال طول می‌کشد که به آن می‌گویند.
- حدود ۱۴۰ سال پیش، در یک کنفرانس بین المللی، کشورها توافق کردند که به جای ساعت واقعی از ساعت استفاده کنند.
- در دو موقع از سال یعنی اول و اول، درازی روز و شب برابر می‌شود.
- سال ۳۶۶ روزه را سال می‌نامند.

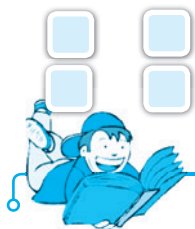

درست یا نادرست بودن هر یک از عبارات‌های زیر را تعیین کنید.

درست نادرست

☐	☐
☐	☐
☐	☐

- مبنای ساعت واقعی، موقعیت خورشید در آسمان است.
- کشورهایی که در غرب نصف النهار گرینویچ قرار دارند خورشید را زودتر می‌بینند.
- اگر در نیمکره شمالی فصل تابستان باشد، در نیمکره جنوبی فصل پاییز است.

۴. هر منطقهٔ زمانی دارای یک قاچ است و یک ساعت را به خود اختصاص می‌دهد.

۵. در مناطق مجاور استوا، طول روز و شب همواره مساوی است.

پاسخ صحیح را با گذاشتن علامت (✓) در داخل ☐ مشخص کنید.

۱. کدام گزینه در مورد «جهت حرکت زمین» صحیح است؟

- (الف) از شرق به غرب ☐ (ب) از غرب به شرق ☐
(ج) از جنوب به شمال ☐ (د) از شمال به جنوب ☐

۲. مدت زمان واقعی یک دور کامل گردش زمین به دور خورشید چقدر طول می‌کشد؟

- (الف) ۳۶۶ روز و ۶ ساعت ☐ (ب) ۳۶۵ روز ☐ (ج) ۳۶۵ روز و ۶ ساعت ☐ (د) ۳۶۶ روز ☐

۳. چرخش زمین به دور محور خود را چه می‌نامند؟

- (الف) حرکت انتقالی ☐ (ب) حرکت وضعی ☐ (ج) حرکت مداری ☐ (د) وضعی و انتقالی ☐

۴. کدام مورد از نتایج «حرکت انتقالی زمین» است؟

- (الف) اختلاف ساعت و پیدایش شب و روز ☐ (ب) پیدایش فصول و اختلاف ساعت ☐
(ج) پدید آمدن شب و روز و به وجود آمدن سال خورشیدی ☐ (د) پیدایش فصول و به وجود آمدن سال خورشیدی ☐

۵. در اول دی ماه، خورشید به مدار در نیمکرهٔ جنوبی عمودی می‌تابد. در نتیجه در نیمکرهٔ شمالی، اول

دی ماه کوتاه‌ترین روز سال است؟ (نمونه دولتی)

- (الف) مدار قطبی جنوب ☐ (ب) مدار رأس‌السرطان ☐
(ج) مدار رأس‌الجدی ☐ (د) مدار استوا ☐

۶. کدام گزینه از نتایج مایل بودن محور قطب‌ها بر سطح مدار گردش انتقالی زمین نمی‌باشد؟ (نمونه دولتی)

- (الف) تغییر زاویهٔ تابش خورشید در طول سال ☐ (ب) اختلاف ساعت در مناطق مختلف زمین ☐
(ج) نامساوی بودن درازای شب و روز ☐ (د) پیدایش فصل‌های مختلف ☐

۷. اگر شهر A که در ۴۵ درجهٔ غربی قرار دارد، ساعت ۸ صبح باشد، در همان لحظه در شهر B

که در ۷۵ درجهٔ غربی قرار دارد، ساعت چند خواهد بود؟

- (الف) ۶ صبح ☐ (ب) ۱۰ صبح ☐ (ج) ۱۳ بعدازظهر ☐ (د) ۱۴ بعدازظهر ☐

۸. اگر شهر A که روی نصف النهار $15^{\circ} E$ قرار دارد، ساعت ۵ صبح باشد، در همان لحظه در

شهر B که روی نصف النهار $90^{\circ} E$ قرار دارد، ساعت چند خواهد بود؟

- (الف) ۳ صبح ☐ (ب) ۱۳ بعدازظهر ☐ (ج) ۱۵ بعدازظهر ☐ (د) ۱۰ صبح ☐

۹. کرهٔ زمین به چند قاچ ساعتی تقسیم شده و هر قاچ، چند درجه پهنا دارد؟

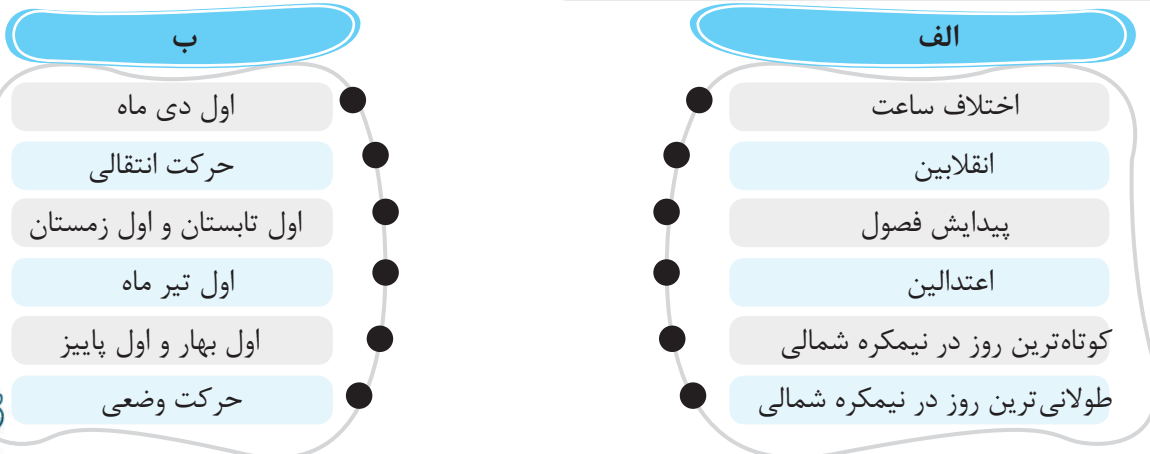
- (الف) ۲۴ قاچ- ۱۵ درجه ☐ (ب) ۱۵ قاچ- ۲۴ درجه ☐
(ج) ۲۴ قاچ- ۳۶۰ درجه ☐ (د) ۳۶۰ قاچ- ۱۵ درجه ☐

۱۰. کشور چین حدوداً بین طول جغرافیایی ۷۵ درجهٔ شرقی و ۱۳۵ درجهٔ شرقی قرار دارد. تعیین کنید این

کشور می‌تواند دارای چند ساعت رسمی باشد؟ (نمونه دولتی)

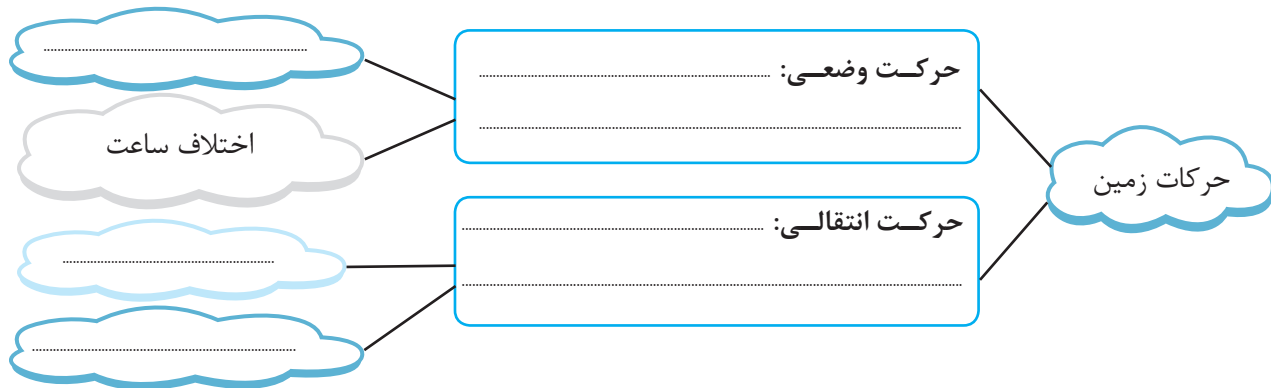
- (الف) ۲ ☐ (ب) ۳ ☐ (ج) ۴ ☐ (د) ۵ ☐

رابطه بین گزینه‌ها را با فلش به یکدیگر متصل کنید.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید

۱. نمودار زیر را که در رابطه با حرکات زمین است، کامل کنید.

۲. منظور از حرکت ظاهری خورشید چیست؟

۳. شهرهایی که روی یک نصف النهار قرار دارند، ظهرشان چگونه است؟

۴. تفاوت ساعت واقعی را با ساعت رسمی بیان کنید.

۵. الف) در زندگی روزانه، ساعت واقعی چه کاربردی دارد؟

ب) چرا از ساعت رسمی استفاده می‌کنیم؟ مثال بزنید.

۶. در مورد اختلاف ساعت به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف) اگر مسافری از تهران به پکن (چین) سفر کند، باید ساعت خود را جلو بکشد یا عقب؟ چرا؟

ب) اگر کسی از تهران به لندن سفر کند، باید ساعت خود را جلو بکشد یا عقب؟ چرا؟

۷. با توجه به اینکه شهر (الف) در موقعیت ۳۰ درجه شرقی و شهر (ب) ۶۰ درجه شرقی قرار دارد.

الف) در کدام شهر صدای اذان زودتر شنیده می‌شود؟

ب) این دو شهر چند ساعت با یکدیگر اختلاف زمانی دارند؟

۸. هر یک از توضیحات زیر مربوط به کدام یک از انواع سال‌ها می‌باشد؟

(سال کبیسه - سال خورشیدی - سال رسمی)

الف) ۳۶۵ روز و ۶ ساعت:

ب) ۳۶۶ روزه:

ج) ۳۶۵ روزه:

۹. چرا هر چهار سال یک بار سال کبیسه اتفاق می‌افتد؟

۱۰. نمودار زیر را کامل کنید.

نتایج مایل بودن محور قطب‌ها		
..... ۱.	 ۲.	 ۳.

۱۱. اصطلاحات زیر را توضیح دهید.

الف) انقلاب تابستانی:

ب) انقلاب زمستانی:

ج) اعتدالین:

۱۲. به نظر شما، وضعیت فصل‌ها در نیمکره شمالی و نیمکره جنوبی، چگونه است؟ توضیح دهید.

رمز جدول

جدول

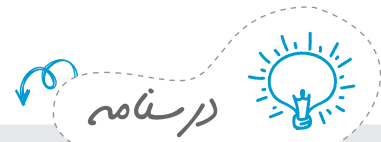
۱. به چرخش زمین در هر ۲۴ ساعت یک بار به دور محور خود می‌گویند.
۲. مدار زمین، شکل است.
۳. از کشورهای وسیع که دارای چند ساعت رسمی است.
۴. در این منطقه، طول روز و شب همواره مساوی است.
۵. هر قاج درجه است.

رمز جدول:

ایرانی متحد و یکپارچه

درس ۹

اوضاع سیاسی ایران هنگام تأسیس حکومت صفوی

۱. هنگام به قدرت رسیدن صفویان، کشور ما حکومت واحد و قدرتمندی نداشت و دچار تفرقه و تجزیه شده بود.
۲. در آن زمان، حاکمان بخش‌های مختلف ایران با هم درگیر جنگ بودند. به همین دلیل، امور کشور مختل شده بود.
۳. در همسایگی ایران، امپراتوری عثمانی با حمله‌های پیاپی به سرزمین‌های همجوار، بر قلمرو خود می‌افزود و به ایران نیز طمع داشت.
۴. در شمال شرقی ایران (ماوراءالنهر)، ازبک‌ها قدرت گرفته بودند و به مرزهای ایران می‌تاختند.

مقبره شیخ صفی الدین

شیخ **صفی الدین اردبیلی**: (۷۳۵ - ۶۵۰ ق) از صوفیان معروف زمان خود بود که پیروان و هواداران زیادی داشت و خانقاهش در اردبیل مورد توجه مردم و حاکمان محلی بود. صوفیان بیشتر وقتشان را در خانقاه به ذکرگفتن و انجام دادن مراسم خاص خود می‌گذراندند. پس از مرگ شیخ صفی، اداره خانقاه در خانواده او موروثی شد.

مهم‌ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی، ایل‌های مختلف ترک بودند که به «قزلباش» شهرت داشتند.

شکل‌گیری حکومت صفوی: در ابتدای قرن ۱۰ ق یکی از نوادگان شیخ صفی الدین اردبیلی به نام اسماعیل، به قدرت رسید.

شاه اسماعیل صفوی

۱. شکست دادن شروانشاهان و آق‌قویونلوها به کمک نیروی نظامی قزلباش‌ها
۲. رسمی کردن مذهب شیعه پس از تاجگذاری در تبریز
۳. از میان برداشتن حاکمان مناطق مختلف و شکست ازبکان در خراسان

اقدامات شاه
اسماعیل صفوی

در نتیجه موفقیت‌های سیاسی و نظامی او، حکومت کشور ما یکپارچه و نیرومند شد؛ به طوری که قلمرو آن به حدود قلمرو دوره ساسانیان رسید.

تغییرات مهم سیاسی، اجتماعی و مذهبی در ایران با تأسیس حکومت صفوی

تغییرات مذهبی	تغییرات اجتماعی	تغییرات سیاسی
۱. رسمی کردن مذهب شیعه ۲. ایجاد وحدت دینی	ایجاد وحدت و همبستگی در کشور	۱. تشکیل حکومت واحد و قدرتمند ۲. دفع دشمنان خارجی (عثمانی‌ها و ازبکان)

صفویان برای دفاع از یکپارچگی جغرافیایی ایران، بارها با دشمنان خارجی روبه‌رو شدند. مهم‌ترین دشمنان آنها ازبکان در شرق و عثمانی‌ها در غرب بودند.

جنگ چالدران (در نزدیکی شهر خوی امروزی)

سلطان عثمانی که از شکل‌گیری سلسله قدرتمند و شیعه مذهب صفویه ناخشنود بود، با سپاهی عظیم راهی ایران شد.	علت شروع جنگ
سپاه شاه اسماعیل - سپاه سلطان عثمانی	طرفین جنگ
شاه اسماعیل و سربازانش شجاعت زیادی نشان دادند، اما سپاه عثمانی به کمک سلاح‌های آتشین مانند توپ و تفنگ که سپاه ایران از آنها بی‌بهره بود، پیروز شد.	علت شکست ایران
پس از جنگ چالدران، تبریز به اشغال عثمانی‌ها درآمد اما مقاومت و مبارزه مردم آنها را وادار به عقب‌نشینی کرد.	نتیجه

شاه تهماسب

شاه تهماسب: پس از شاه اسماعیل پسرش، تهماسب، به حکومت رسید.

- اقدامات شاه تهماسب
۱. با سر و سامان دادن به اوضاع داخلی و دفع حمله‌های ازبکان و دولت عثمانی، حکومت صفوی را تثبیت و تحکیم کرد.
 ۲. پایتخت صفویان را از تبریز به قزوین انتقال داد؛ زیرا تبریز همواره در معرض هجوم سپاه عثمانی بود.

سلسله صفوی در اوج قدرت: شاه عباس اول (پنجمین شاه صفوی) حکومت صفوی را به اوج قدرت رساند.

شاه عباس

- اقدامات شاه عباس
۱. ازبکان و عثمانیان را شکست داد.
 ۲. پایتخت را از قزوین به اصفهان منتقل کرد و برای آبادانی آن بسیار کوشید.

دلایل ضعف و فروپاشی حکومت صفوی:

۱. پس از مرگ شاه عباس اول، چهار پادشاه دیگر، توانایی و لیاقت اداره امور کشور را نداشتند.
۲. سیاست کشتن و کور کردن شاهزادگان و جلوگیری از حکومت آنها بر ولایت‌ها، باعث شد تا آنان شیوه کشورداری را نیاموزند. در نتیجه چنین سیاستی پس از شاه عباس اول، سلسله صفوی از داشتن پادشاهی لایق و توانمند محروم ماند. (سیاسی)
۳. در نتیجه ضعف و بی‌لیاقتی شاهان، مقامات کشوری و لشکری دچار اختلاف و درگیری شدند. بنابراین، امور حکومت مختل شد و هرج و مرج کشور را فرا گرفت. (نظامی)

چگونگی سقوط سلسله صفوی: در شرایطی که صفویان دچار ضعف شده بودند، گروهی از افغان‌ها در قندهار سر به شورش برداشتند و پس از پیروزی بر حاکم آن ولایت، به سوی اصفهان حرکت کردند. سلطان حسین صفوی که نمی‌توانست با این گروه شورشی کوچک مقابله کند، به ناچار تسلیم شد و محمود افغان، سردسته شورشیان، بر پایتخت و قسمت‌هایی از ایران مسلط شد.

صفویان کشور را چگونه اداره می‌کردند؟

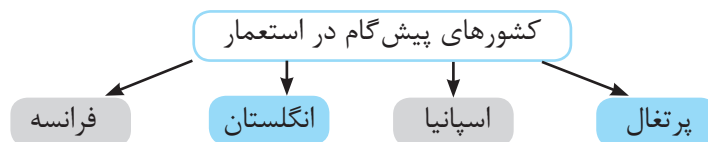
مقام	وظایف و اختیارات
شاه	در رأس حکومت صفوی، شاه قرار داشت. شاهان صفوی، اختیارات زیادی داشتند و با استبداد بر کشور حکومت می‌کردند. همه مقام‌های کشوری و لشکری مطیع فرمان شاه بودند و اجازه نداشتند مخالف خواست و اراده او عمل کنند.
وزیر بزرگ	بعد از شاه، وزیر بزرگ قرار داشت که به او اعتمادالدوله نیز می‌گفتند. او مسئول امور اداری و مالی کشور بود اما در مقابل شاه قدرت و اختیار چندانی نداشت.
فرماندهان نظامی	علاوه بر فرماندهی سپاه، معمولاً حاکم ولایت‌های مهم نیز بودند.

اقدام‌های نظامی شاه‌عباس: تا زمان شاه عباس اول، سران ایل قزلباش حاکم ولایت‌های مختلف ایران بودند. وی برای تقویت حکومت مرکزی و جلوگیری از نافرمانی و بی‌نظمی سران ایل قزلباش، حکومت ولایت‌ها را به افرادی غیر از قزلباش‌ها سپرد. همچنین در کنار سپاه قزلباش، سپاه جدیدی از افراد غیر قزلباش تشکیل داد و با کمک گرفتن از اروپائیان، این سپاه را به تفنگ و توپ مجهز کرد.

اروپاییان در راه ایران: هم‌زمان با به قدرت رسیدن سلسله صفوی، کشورهای اروپایی، قرون وسطا یا عصر تاریکی را پشت سر گذاشته و وارد قرون جدید شده بودند.

قرون جدید: قرن‌های شانزدهم تا نوزدهم میلادی را در تاریخ اروپا **قرون جدید** می‌نامند.

اروپاییان با ساختن کشتی‌های بزرگ و مجهز به توپ‌های جنگی به سرزمین‌های دیگر رفتند و بخش‌های وسیعی از قاره‌های آمریکا، آفریقا و آسیا را مستعمره خود کردند.

بیرون راندن پرتغالی‌ها از ایران: در آستانه تأسیس حکومت صفوی، پرتغالی‌ها جزایر و سواحل جنوبی ایران را تصرف کردند. شاه اسماعیل صفوی به دلیل نداشتن کشتی جنگی نتوانست در برابر پرتغالی‌ها کاری از پیش ببرد اما شاه عباس اول از رقابت انگلیسی‌ها و پرتغالی‌ها استفاده کرد و به کمک کشتی‌های جنگی انگلستان، پرتغالی‌ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون راند.

روابط اروپاییان با ایران در دوره صفوی: در دوران صفویه، ایران با برخی از کشورهای اروپایی روابط سیاسی و بازرگانی برقرار کرد. در آن زمان شرکت‌های بزرگ تجاری می‌خواستند که روابط خود را با دیگر کشورها و از جمله ایران افزایش دهند. به همین دلیل، نمایندگان را برای عقد قراردادهای بازرگانی به کشور ما فرستادند.

جملات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.

۱. مهم‌ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی، ایل‌های مختلف ترک بودند که به شهرت داشتند.
۲. حکومت صفویان را تأسیس کرد، تثبیت نمود و به اوج قدرت رساند.
۳. پس از جنگ چالدران، به اشغال عثمانی‌ها درآمد.
۴. در حکومت صفوی بعد از شاه، قرار داشت که به او نیز می‌گفتند.
۵. شاه اسماعیل صفوی به دلیل نداشتن نتوانست در برابر پرتغالی‌ها کاری از پیش ببرد.

درست نادرست

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

درست یا نادرست بودن هر یک از عبارات‌های زیر را تعیین کنید.

۱. ازبک‌ها در غرب و عثمانی‌ها در شرق مهم‌ترین دشمنان صفویان بودند.
۲. سلسله صفوی پس از شاه عباس اول تقریباً از داشتن پادشاهی لایق و توانمند محروم ماند.
۳. قرن‌های شانزدهم تا نوزدهم را در تاریخ اروپا قرون جدید می‌نامند.
۴. در اواخر سلسله صفوی، پرتغالی‌ها جزایر و سواحل جنوبی ایران را تصرف کردند.

پاسخ صحیح را با گذاشتن علامت (✓) در داخل ☐ مشخص کنید.

۱. کدام یک از دوره‌های تاریخی، به عصر یکپارچگی و شکوفایی از نظر جغرافیایی، سیاسی و فرهنگی معروف است؟
☐ الف) قاجاریه ☐ ب) صفویه ☐ ج) زندیه ☐ د) افشاریه
۲. هنگام به قدرت رسیدن صفویان، چه کسانی از ماوراءالنهر به مرزهای ایران می‌تاختند؟
☐ الف) شروانشاهان ☐ ب) عثمانی‌ها ☐ ج) ازبک‌ها ☐ د) آق‌قویونلوها
۳. در قدرت گرفتن حکومت صفویان، کدام عامل زیر را می‌توان منشأ اصلی دانست؟ (نمونه دولتی)
☐ الف) سیاسی ☐ ب) اقتصادی ☐ ج) نظامی ☐ د) مذهبی
۴. کدام یک از شهرهای زیر، از پایتخت‌های صفویان نبوده است؟
☐ الف) مشهد ☐ ب) قزوین ☐ ج) اصفهان ☐ د) تبریز
۵. تا زمان کدام پادشاه صفویه، قزلباش‌ها حاکم ولایت‌های مختلف ایران بودند؟
☐ الف) شاه عباس اول ☐ ب) شاه صفی ☐ ج) شاه تهماسب ☐ د) شاه سلطان حسین
۶. کدام گزینه از اقدامات شاه تهماسب صفوی است؟
☐ الف) رسمی کردن مذهب شیعه ☐ ب) مقابله با عثمانی‌ها در جنگ چالدران
☐ ج) انتقال پایتخت به قزوین ☐ د) شکست دادن شروانشاهان
۷. کدام یک از عوامل زیر در ارتباط با ضعف و سقوط حکومت صفوی، از درجه اهمیت بیشتری برخوردار است؟
☐ الف) ضعف سلطان حسین در مقابل گروه شورشی افغان
☐ ب) اختلاف بین مقام‌های کشوری و لشکری
☐ ج) سیاست غلط پادشاهان صفوی در خصوص شاهزادگان
☐ د) شورش به وجود آمده به وسیله محمود افغان

۸. کدام اقدام شاه عباس اول صفوی موجب پس گرفتن جزایر خلیج فارس شد؟

(ب) شکست دادن عثمانی‌های مهاجم

(الف) استفاده از کشتی‌های جنگی انگلیسی

(د) انتقال پایتخت به اصفهان

(ج) گرفتن حکومت ولایات از قزلباش‌ها

رابطه بین گزینه‌ها را با فلش به یکدیگر متصل کنید.

(الف)

(ب)

رسمی کردن مذهب شیعه

شورش محمود افغان

مجهز کردن سپاه ایران به توپ و تفنگ

تثبیت و تحکیم حکومت صفوی

شاه تهماسب

شاه عباس اول

شاه اسماعیل

شاه سلطان حسین

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید

۱. اوضاع سیاسی ایران هنگام تأسیس حکومت صفوی چگونه بود؟ (سه مورد)

۲. هم‌زمان با تشکیل حکومت صفویان کدام حکومت‌های همسایه در فکر گسترش قلمرو خود بودند؟

۳. شیخ صفی‌الدین اردبیلی که بود؟

۴. «قزلباش» به چه کسانی گفته می‌شد؟

۵. اقدامات شاه اسماعیل صفوی را برای یکپارچه‌سازی ایران، بنویسید.

۳-

۲-

۱-

۶. با تأسیس حکومت صفوی چه تغییرات مهمی در ایران ایجاد شد؟

تغییرات مذهبی

تغییرات اجتماعی

تغییرات سیاسی

۱-

۱-

۲-

۲-

۷. به سوال‌های زیر در ارتباط با جنگ چالدران پاسخ دهید.

(الف) این جنگ بین کدام کشورها و در چه محلی اتفاق افتاد؟

(ب) علت آغاز جنگ چالدران چه بود؟

(ج) نتیجه جنگ چالدران را بنویسید.

۸. چرا شاه تهماسب، پایتخت را از شهر تبریز به قزوین انتقال داد؟

۹. پنجمین و قدرتمندترین پادشاه صفوی که بود؟ اقدامات او را بنویسید.

۱۰. الف) کدام شهرها پایتخت صفویان بودند؟ نام ببرید.

ب) دلیل تغییر پایتخت‌های صفویان را توضیح دهید.

۱۱. دلایل سیاسی و نظامی ضعف و فروپاشی حکومت صفوی چه بود؟

دلیل نظامی	دلیل سیاسی
.....	

۱۲. چگونگی سقوط حکومت صفویان را توضیح دهید؟

۱۳. در مورد تشکیلات حکومتی صفویان جدول را کامل کنید.

مقام	وظایف و اختیارات
.....	همه مقام‌های کشوری و لشکری مطیع فرمان او بودند
وزیر بزرگ	
.....	

۱۴. به چه دلایلی شاه عباس اول، حکومت ولایات را از قزلباش‌ها گرفت؟

۱۵. منظور از «قرون جدید» چیست؟

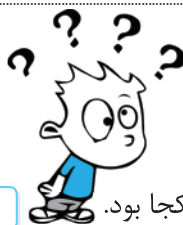
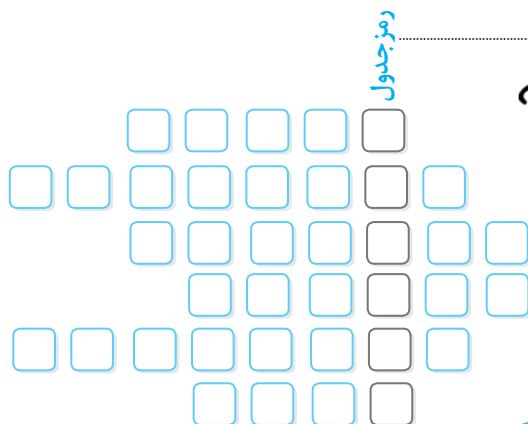
۱۶. شکل را کامل کنید.

کشورهای پیش‌گام در استعمار

..... ۱.	 ۲.	 ۳.	 ۴.
----------	----------	----------	----------

۱۷. شاه عباس چگونه توانست جزایر و سواحل جنوبی ایران را از پرتغالی‌ها پس بگیرد؟

۱۸. چرا اروپائیان در دوره صفویه، نمایندگان را برای عقد قراردادهای بازرگانی به کشور ما فرستادند؟

جدول

۱. پایتخت شاه تهماسب کدام شهر بود.

۲. مسئول امور اداری و مالی کشور در دوره صفویه بود.

۳. محل جنگ سپاه ایران و عثمانی در زمان شاه اسماعیل کجا بود.

۴. از شرق به مرزهای ایران می‌تاختند.

۵. شاه اسماعیل قلمرو ایران را به حدود قلمرو دوره رساند.

۶. مذهب رسمی حکومت صفویان چه بود.

رمز جدول

من کیستم: از صوفیان معروف زمان خود بودم که پیروان و هواداران زیادی داشتم، خانقاه‌ام در اردبیل مورد توجه مردم و حاکمان محلی بود. پس از مرگ من، اداره خانقاه در خانواده‌ام موروثی شد.

(.....)

آرامش در خانواده

خانواده‌ای که نتواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد

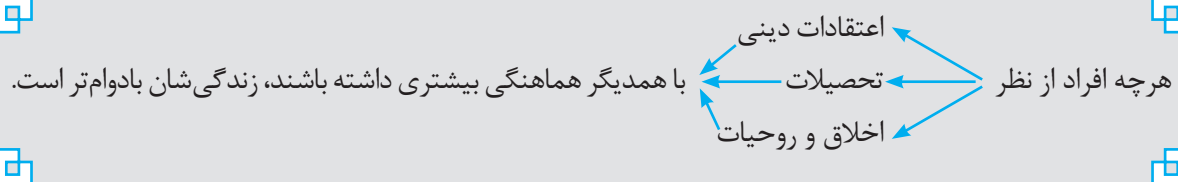
این خانواده دچار آسیب شده است و رابطه خانواده با دیگر نهادهای جامعه دچار مشکل می‌شود.

خانواده‌ای که وظایف خود را به خوبی انجام دهد

از این خانواده می‌توان به عنوان خانواده‌ای متعادل یاد کرد.

نکته! اولین گام در راه تشکیل یک خانواده متعادل و سالم، «دقت در انتخاب همسر» است.

همسرگزینی: یکی از عواملی که موجب سازگاری و آرامش در خانواده می‌شود ← انتخاب صحیح همسر است. اگر افراد در انتخاب همسر بر معیارهای نادرست تکیه کنند، مثلاً فقط زیبایی ظاهری یا ثروت همسر خود را در نظر بگیرند، در زندگی خانوادگی با شکست روبه‌رو می‌شوند. برخی از صاحب‌نظران معتقدند که افراد در انتخاب همسر باید به «تناسب» و «همگونی» خود با طرف مقابل توجه کنند.

دیدگاه اسلام درباره همسرگزینی: از نظر اسلام، مهم‌ترین عاملی که باید در همسرگزینی به آن توجه کرد، «ایمان و اعتقادات دینی افراد» است. اسلام همچنین بر اصالت خانواده تأکید کرده است؛ یعنی، فردی که به عنوان همسر انتخاب می‌شود، در خانواده‌ای صالح و اهل ایمان و تقوا پرورش یافته باشد.

خداوند درباره همسرگزینی در قرآن می فرماید:

«... و از نشانه‌های خداوند است که برای شما از جنس خودتان همسرانی آفرید تا در کنار آنها آرامش بیابید و انس بگیرید و بین شما رأفت و مهربانی برقرار نمود.»

سوره روم، آیه ۲۱

مقایسه نقش خانواده‌ها در همسرگزینی

امروزه جوانان همسر خود را با همفکری و حمایت خانواده‌ها انتخاب و از تجربه‌های آنان استفاده می‌کنند.

در گذشته، خانواده‌ها نقش بیشتری در همسرگزینی فرزندان خود داشتند و از خانواده نوپا حمایت بیشتری می‌کردند.

از دیدگاه قرآن مهم‌ترین هدف ازدواج ← برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد است.

پیامبر (ص) درباره رفتار با خانواده می‌فرماید:

«بهترین شما کسی است که رفتار او با خانواده‌اش نیکوتر باشد و من در نیکی به خانواده‌ام بهترین هستم.»

۱. انتخاب نادرست همسر
۲. عدم شناخت برخی زن و شوهرها از حقوق و تکالیف خود در زندگی
۳. پرورش یافتن زن و مرد در دو خانواده و در دو محیط جداگانه
۴. وجود تفاوت‌های فردی و اختلاف سلیقه
۵. «تعارض» بین نقش‌های زندگی؛ برای مثال، خانمی که هم شاغل است، و هم وظایف مادری و همسری را بر عهده دارد ممکن است در انجام وظایف خود با دشواری‌هایی روبه‌رو شود.

مهم‌ترین عواملی که موجب ناسازگاری زن و مرد می‌شود

کارهایی که به سازگاری زن و شوهر کمک می‌کنند

۲. مشاوره با افراد دارای صلاحیت در زمینه همسرگزینی

۱. گذراندن آموزش‌های خانواده قبل از ازدواج

۴. خوش خلقی، احترام گذاشتن به همسر و رعایت ادب، با الفاظ نیکو وی را صدا زدن و...

۳. رعایت اخلاق و آداب همسرداری

۵. گفت‌وگوی صمیمانه زن و شوهر برای حل مشکلات

سازگاری والدین و فرزندان: یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرمی و نشاط آن می‌شود «وجود فرزندان» است.

تعداد مناسب فرزندان: یکی از نکات مهمی که هر خانواده باید به آن توجه کند، تعداد مناسب فرزندان است. امروزه صاحب‌نظران معتقدند «تک‌فرزندی» هم برای خانواده و هم برای اجتماع پیامدهای نامطلوبی دارد. **فواید چند فرزندی:**

۱. تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودکان افزایش می‌یابد.
 ۲. کودکان هم‌بازی دارند و رقابت‌ها و بازی‌ها و همچنین الگو برداری از رفتار خواهر و برادر شکل می‌گیرد و کودکان مجبور نیستند همواره با افراد بزرگسال در ارتباط باشند.
 ۳. افرادی که برادر و خواهر دارند از لذت ارتباطات وسیع‌تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم نمی‌شوند و فرزندان‌شان نیز از داشتن عمو و عمه و دایی، خاله برخوردار خواهند بود.
- بنابراین، خانواده‌هایی که توانایی لازم برای تربیت مناسب فرزندان را دارند و از وضعیت معیشتی مناسبی نیز برخوردارند، شایسته است تعداد بیشتری فرزند داشته باشند.

حقوق و تکالیف متقابل والدین و فرزندان: پدر و مادر مکلف‌اند سرپرستی کودک را به عهده بگیرند و نیازهای او را رفع کنند، فرزندان نیز باید در هر حال، به پدر و مادرشان احترام بگذارند. اطاعت از والدین، رعایت اخلاق خوش و خودداری از بی‌احترامی به آنها در هر شرایط واجب است. اطاعت از والدین تنها در صورتی جایز نیست که به گناه و نافرمانی از خدا دستور دهند.

فرزندی که پدر و مادر از او راضی نباشند از رحمت خدا دور می‌شود.

خداوند درباره احترام به پدر و مادر می‌فرماید:

«... و به پدر و مادر نیکی کنید. اگر یکی از آن دو یا هر دوی آنان به سالخوردگی رسیدند و این درحالی است که نزد تو هستند، (کوچک‌ترین) سخنی که نشانگر ناراحتی و رنجش است به آنان مگو و با پرخاشگری آنان را از خود مران و زیبا و شایسته با آن دو سخن بگو. از سر عطوفت و دلسوزی با آنان مهربان و فروتن باش و بگو پروردگارا همان‌طور که مرا در کودکی پرورش دادند (و با من مهربان بودند) به آن دو رحم کن.»

(سوره اسراء آیات ۲۳ و ۲۴)

پیامبر (ص) درباره حقوق و تکالیف والدین می‌فرماید:

«به فرزندان‌تان احترام بگذارید و با آداب و روش پسندیده با آنها معاشرت کنید.»

چه عواملی موجب ناسازگاری والدین و فرزندان می‌شوند؟

۱. گاه در مراحل از زندگی، والدین و فرزندان انتظارات یکدیگر را برآورده نمی‌کنند. کودکان با رسیدن به بلوغ و بزرگ‌تر شدن، تغییر می‌کنند و می‌خواهند نقش فعال‌تری در اجتماعی شدن خود داشته باشند، اما ممکن است پدر و مادر این تغییرات را جدی نگیرند. بنابراین معمولاً از نوجوانان شنیده می‌شود که «پدر و مادرم مرا درک نمی‌کنند» یا «هنوز فکر می‌کنند من بچه‌ای کوچک هستم».
۲. فرزندان در دوران زندگی خود با محیط‌ها و افراد دیگری به جز خانه و خانواده آشنا می‌شوند. آنها در محله و مدرسه دوستانی پیدا می‌کنند و با شیوه‌های دیگری غیر از آنچه در خانواده آموخته‌اند، آشنا می‌شوند.

نوجوانان به شدت تحت تأثیر دوستان و گروه همسالان و فشار هنجاری آنها قرار می‌گیرند و حقوق والدین را ادا نمی‌کنند. این اختلاف ارزش‌ها و هنجارها موجب ناسازگاری می‌شود.

۳. در جوامع صنعتی امروز پدر و مادرها وقت کمتری را به گفت‌وگو با فرزندان نوجوان خویش اختصاص می‌دهند.

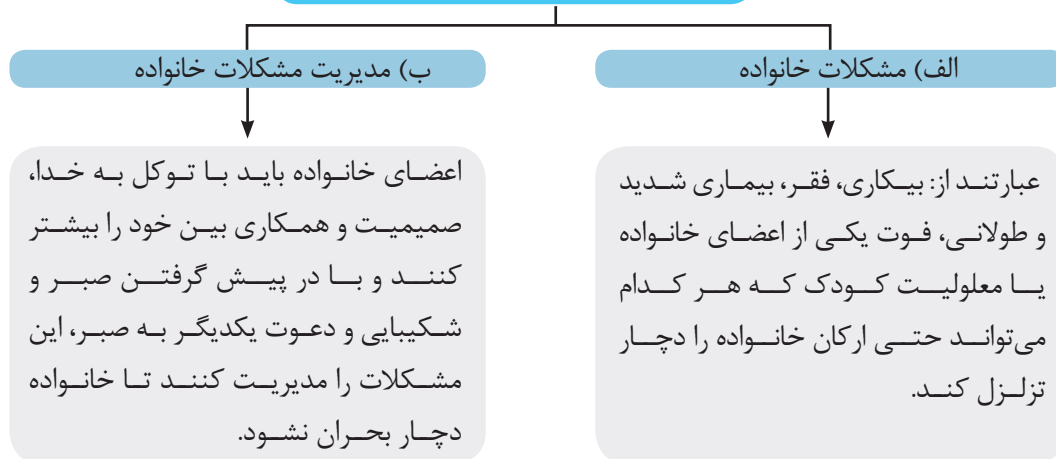
چگونه می‌توان از بروز ناسازگاری‌های والدین و فرزندان جلوگیری کرد؟

۱. اختلاف نظر و سلیقه والدین و فرزندان تا حدی قابل قبول است و اگر به خوبی مدیریت شود، به رشد و کمال اعضای خانواده می‌انجامد. در غیر این صورت به خانواده و جامعه آسیب می‌رساند.

۲. پدر و مادر موظفانند برای گفت‌وگو با فرزندان وقت بگذارند و یکسره خود را به کار و فعالیت روزانه مشغول نکنند.

۳. ترتیب دادن جلساتی با حضور والدین و مشاوران خبره که در آن فرزندان و والدین بتوانند مسائل خود را بگویند، مفید است.

مدیریت مشکلات و حوادث در خانواده

نکته! زندگی خانوادگی، یک دوره طولانی یعنی از ازدواج تا پایان عمر را در برمی‌گیرد.

معنی لغوی صلۀ ارحام: در دین اسلام به صلۀ ارحام سفارش و امر شده است.

واژه «صله» از وصل گرفته شده و به معنای اتحاد و پیوستگی است و «ارحام» یعنی خویشان و نزدیکان.

(صله ارحام یعنی اتحاد و پیوستگی خویشان و نزدیکان)

صلۀ ارحام از آن دسته واجباتی است که فواید زیادی در آن نهفته است. در فقه اسلامی، کمک کردن به ارحام و خویشاوندان نسبت به دیگران اولویت دارد.

منظور از صلۀ ارحام: این است که افراد به دیدار خویشاوندان خود بروند و از یکدیگر خبر بگیرند. البته صلۀ ارحام تنها به دید و بازدید خلاصه نمی‌شود و این دید و بازدهی‌ها باید با مهر و محبت توأم باشند. کمک مالی به خویشاوندان جزء صلۀ ارحام محسوب می‌شود. در مواردی که افراد نذری دارند یا می‌خواهند زکات یا صدقه بدهند، اگر در بین خویشاوندان آنها نیازمندی وجود داشته باشد، باید او را بر دیگران مقدم بدانند.

جملات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.

۱. از نظر اسلام، مهم‌ترین عاملی که باید در همسرگزینی به آن توجه کرد، «.....» است.
۲. افراد در انتخاب همسر باید به «.....» و «.....» خود با طرف مقابل توجه کنند.
۳. یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرمی و نشاط آن می‌شود، است.
۴. فرزندی که پدر و مادر از او راضی نباشند از دور می‌شود.
۵. واژه «صله» به معنای و «أرحام» یعنی می‌باشد.

درست یا نادرست بودن هر یک از عبارات‌های زیر را تعیین کنید.

درست نادرست

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

۱. اطاعت از والدین، رعایت اخلاق خوش و خودداری از بی‌احترامی به آنها در هر شرایط جایز است.
۲. امروزه صاحب نظران معتقدند «تک فرزندی» هم برای خانواده و هم برای اجتماع مفید است.
۳. زندگی خانوادگی، یک دوره طولانی یعنی از تولد تا پایان عمر را در برمی‌گیرد.
۴. انتخاب همسر بر اساس معیارهایی مانند زیبایی ظاهری و ثروت باعث بروز مشکلات در زندگی خانوادگی می‌شود.
۵. در فقه اسلامی، کمک کردن به ارحام و خویشاوندان نسبت به دیگران اولویت دارد.

پاسخ صحیح را با گذاشتن علامت (✓) در داخل ☐ مشخص کنید.

۱. اولین گام در راه تشکیل یک خانواده متعادل و سالم، کدام گزینه است؟

☐ الف) دقت در انتخاب همسر	☐ ب) گذراندن آموزش‌های خانواده قبل از ازدواج
☐ ج) کمک گرفتن از بزرگان فامیل	☐ د) مراجعه به مراکز مشاوره
۲. از دیدگاه قرآن مهم‌ترین هدف ازدواج چیست؟ (نمونه دولتی)

☐ الف) تشکیل خانواده و مستقل شدن	☐ ب) فرزند آوری و تربیت آنها
☐ ج) برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد	☐ د) حمایت اقتصادی یا رفع نیازهای مادی
۳. کدام یک از موارد زیر به سازگاری بین زن و مرد کمک می‌کند؟

☐ الف) انتخاب نامناسب همسر	☐ ب) اختلاف سلیقه
☐ ج) عدم شناخت کافی از یکدیگر	☐ د) رعایت اخلاق و آداب همسراری
۴. از دیدگاه اسلام مهم‌ترین عاملی که در همسرگزینی باید به آن توجه کرد، کدام گزینه است؟

☐ الف) وضعیت تحصیلی	☐ ب) موقعیت شغلی
☐ ج) زیبایی و ثروت	☐ د) ایمان و اعتقادات دینی
۵. «به فرزندان‌تان احترام بگذارید و با آداب و روش پسندیده با آنها معاشرت کنید» این سخن از کیست؟

☐ الف) حضرت علی (ع)	☐ ب) امام سجاده (ع)	☐ ج) پیامبر (ص)	☐ د) امام رضا (ع)
--	--	--	--

۶. کدام گزینه زیر از فواید چند فرزندی نمی‌باشد؟

- (الف) رشد اجتماعی کودکان کاهش می‌یابد. ☐
- (ب) داشتن هم بازی ☐
- (ج) داشتن عمه و عمو و خاله و دایی ☐
- (د) لذت بردن از ارتباطات وسیع خانوادگی ☐

۷. یکی از عواملی که موجب ناسازگاری زن و مرد می‌شود، داشتن هنجارها و ارزش‌های متفاوت است. ریشه این مسأله را در چه چیز باید جستجو نمود؟ (نمونه دولتی)

- (الف) تفاوت‌های فردی بین زن و شوهر ☐
- (ب) پرورش زن و شوهر در دو محیط اجتماعی متفاوت ☐
- (ج) تعارض نقش‌ها در خانه و محل کار ☐
- (د) عدم شناخت کافی زن و شوهر از حقوق و تکالیف خود ☐

رابطه بین گزینه‌ها را با فلش به یکدیگر متصل کنید.

(ب)

ایمان و اعتقادات دینی

نارضایتی والدین

تک‌فرزندی

صبر و شکیبایی

ازدواج

صله رحم

(الف)

موجب دوری از رحمت خدا می‌شود.

کمک کردن به خویشاوندان

مهم‌ترین عامل در همسرگزینی

مدیریت مشکلات خانواده

پیامدهای نامطلوب برای خانواده و جامعه دارد.

هدف از آن برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد است.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید

۱. خداوند در قرآن کریم (سوره روم، آیه ۲۱) درباره اهمیت همسرگزینی چه می‌فرماید؟

۲. جدول را کامل کنید.

خانواده‌ای که وظایف خود را به خوبی انجام دهد.

خانواده‌ای که وظایف خود را به خوبی انجام دهد.

.....

.....

.....

.....

۳. چه معیارهایی در انتخاب همسر درست و چه معیارهایی نادرست است؟

معیارهای نادرست:

معیارهای درست:

۴. از دیدگاه اسلام کدام عامل باید در همسرگزینی بیشتر مورد توجه قرار بگیرد؟

۵. منظور اسلام از اصالت خانواده چیست؟

۶. نقطه چین‌های پایین را کامل کنید.

هر چه افراد از نظر
..... با همدیگر هماهنگی بیشتری داشته باشند، زندگی‌شان بادوام‌تر است.

۷. نقش خانواده‌ها را در همسرگزینی فرزندان با یکدیگر مقایسه کنید.

در گذشته:
امروزه:

۸. قرآن مهم‌ترین هدف ازدواج را چه می‌داند؟

۹. پیامبر اسلام (ص) درباره رفتار با خانواده چه می‌فرمایند؟

۱۰. مهم‌ترین عواملی که موجب ناسازگاری زن و مرد می‌شوند، کدامند؟ (سه مورد)

۱.
۲.
۳.

۱۱. آیا همهٔ اختلاف سلیقه‌های زن و مرد مخرب هستند؟ چرا؟

۱۲. چه عواملی به سازگاری زن و شوهر کمک می‌کنند؟ (سه مورد)

۱۳. فواید «چند فرزندی» و مضرات «تک فرزندی» را با یکدیگر مقایسه کنید.

فواید چند فرزندی:
مضرات تک فرزندی:

۱۴. والدین و فرزندان چه حقوق و تکالیفی نسبت به هم دارند؟

۱۵. خداوند در قرآن دربارهٔ احترام به پدر و مادر چه می‌فرماید؟

۱۶. جدول زیر را کامل کنید.

انتظارات والدین از فرزندان	انتظارات والدین از فرزندان
۱.	۱.
۲.	۲.

۱۷. چه عواملی موجب ناسازگاری والدین و فرزندان می‌شود؟ (دو مورد)

۱.

۲.

۱۸. چگونه می‌توان از بروز ناسازگاری والدین و فرزندان جلوگیری کرد؟ (۳ مورد)

۱۹. یک خانواده ممکن است با چه مشکلاتی روبرو شود؟

۱.

۲.

۳.

۴.

۲۰. هنگام بروز مشکلات چگونه می‌توان خانواده را مدیریت و از بحران خارج کرد؟

۲۱. درباره «صله ارحام» به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف) معنی لغوی صله ارحام را بنویسید.

ب) منظور از صله ارحام چیست؟

ج) فواید صله ارحام برای خانواده‌ها چیست؟

جدول

۱. اولین گام در راه تشکیل یک خانواده سالم دقت در، است.

۲. هدف از ازدواج، برقراری آن در خانواده می‌باشد.

۳. وجود آنها باعث ثبات و نشاط خانواده می‌شود.

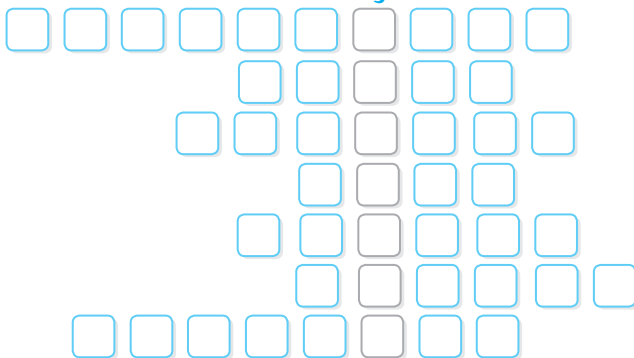
۴. یکی از معیارهای نادرست در انتخاب همسر است.

۵. از عواملی که ارکان خانواده را دچار تزلزل می‌کند.

۶. به خانواده‌ای که وظایف خود را به خوبی انجام می‌دهد، می‌گویند.

۷. واژه‌ای به معنای اتحاد و پیوستگی خویشان و نزدیکان است.

رمز جدول

رمز جدول

